

Наукові перспективи
Видавнича група

Вітаємо Вас із
ДНЕМ СВЯТОГО МИКОЛАЯ!

Нехай це казкове свято
знаходить відлуння у наших
серцях приємними спогадами
з дитинства.

Наукові інновації та передові технології

СЕРІЯ "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ"
СЕРІЯ "ЕКОНОМІКА"
СЕРІЯ "ПРАВО"
СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"
СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

**Merry
Christmas**
and happy new year

№ 1(29) 2024

**Громадська наукова організація
«Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління»**

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Наукові інновації та передові технології»

*(Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)*

Випуск № 1(29) 2024

Київ – 2024

**Public scientific Organization
«Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration»**

within the work of the Publishing Group «Scientific Perspectives»

«Scientific innovations and advanced technologies»

*(Series «Management and administration», Series «Law», Series «Economics»,
Series «Psychology», Series «Pedagogy»)*

Issue № 1(29) 2024

Kyiv – 2024

ISSN 2786-5274 Print

УДК 001.32:1 /3/(477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1\(29\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1(29))

**«Наукові інновації та передові технології» (Серія «Управління та адміністрування»,
Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»):
журнал. 2024. № 1(29) 2024. С. 883.**

Рекомендовано до друку Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 08.01.2024, № 3/1-24)

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
серія КВ № 24962-14902Р від 13.09.2021 р.*

*Журнал видається за наукової підтримки: Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук
Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації «Асоціація науковців України», громадської організації
«Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і
психологів з духовно-морального виховання».*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 30.11.2021 № 1290
журналу присвоєно категорію "Б" із права*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 01.02.2022 № 89
журналу присвоєно категорію "Б" із педагогіки*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу
присвоєно категорію "Б" із економіки та державного управління*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 20.06.2023 № 768 журналу
присвоєно категорію "Б" зі спеціальностей 073 - менеджмент, 076 - підприємництво
та торгівля, 015 - професійна освіта*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.08.2023 № 1035 журналу
присвоєно категорію "Б" зі спеціальності 053 - психологія*

*Наукове видання включено до міжнародної
наукометричної бази Index Copernicus, міжнародної пошукової
системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.*

*Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу у галузях державного управління,
права, економіки, психології, педагогіки та його інтеграції у світовий науковий простір, шляхом оприлюднення
результатів наукових досліджень.*

**Головний
редактор**

Романенко Євген Олександрович - доктор наук з державного управління,
професор, Заслужений юрист України, полковник Генерального штабу Збройних
Сил України, Президент громадської наукової організації «Всеукраїнська
асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- Абуселідзе Георгій - завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)
- Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

- Беньковська Наталя Борисівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри мовної підготовки Інституту Військово-Морських Сил Національного університету "Одеська морська академія" (Одеса, Україна)
- Бельська Тетяна Валентинівна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри менеджменту Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості (м. Київ, Україна)
- Бондар-Підгурська Оксана Василівна - доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», (Полтава, Україна)
- Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій (Київ, Україна)
- Гбур Зоряна Володимирівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- Дачій Олександр Іванович — доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Дегтяр Олег Андрійович — доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (Харків, Україна)
- Демідова Юлія Євгенівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами Національного Технічного Університету «Харківський Політехнічний Інститут» (Харків, Україна)
- Дем'янишина Олеся Андріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Умань, Україна)
- Дранус Любов Сергіївна кандидат економічних наук, доцент, оцент кафедри менеджменту Чорноморського національного університету імені Петра Могили
- Журавльова Лариса Петрівна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)
- Заячківська Оксана Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Ільїн Валерій Юрійович - доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)
- Ільїна Анастасія Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
- Ічанська Олена Михайлівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Кайдашев Роман Петрович — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та банківського права Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Каламаж Руслана Володимирівна - доктор психологічних наук, професор, проректор з навчально-виховної роботи Національного університету «Острозька академія» (Рівне, Україна)
- Кардаш Оксана Любомирівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматизації, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- Калашнік Наталя Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри українознавства Вінницького національного медичного університету ім. М.І.Пирогова, (Вінниця, Україна) kalashnuknatalia@gmail.com
- Кобець Дмитро Леонтійович - кандидат економічних наук (доктор філософії), доцент Хмельницького національного університету, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування (м. Хмельницький, Україна)
- Коваленко Олена Михайлівна - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
- Корильчук Неоніла Іванівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
- Корнієнко Петро Сергійович - доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з коледжами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)
- Кошова Світлана Петрівна — кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління охороною здоров'я Національної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (Київ, Україна)
- Кравчук Володимир Миколайович, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Кравчук Людмила Степанівна - кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», завідувач кафедрою фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна" (Хмельницький, Україна)
- Литвиненко Віктор Іванович — доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Навчального наукового інституту права Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Лич (Назарук) Оксана Миколаївна - доктор психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Марушева Олександра Анатоліївна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)
- Міхальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- Мізюк Вікторія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- Новак-Калыева Лариса Миколаївна — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (Львів, Україна)
- Огієнко Альона Володимирівна - доктор економічних наук, доцент кафедри організації авіаційних робіт та послуг Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

- Орлова Наталія Сергіївна - доктор наук з державного управління, професор кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (Харків, Україна)
- Павлов Костянтин Володимирович — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва і маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Павлова Олена Миколаївна - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Пагута Тамара Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, директор Інституту педагогічної освіти Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» (Рівне, Україна)
- Помиткін Едуард Олександрович — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна НАПН України (Київ, Україна)
- Помиткіна Любов Віталіївна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Приходькіна Наталія Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- Савенко Олена Анатоліївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту і права Дніпровського державного аграрно-економічного університету, членкиня громадської наукової організації "Фінансово-економічна наукова рада" (Київ, Україна)
- Сапожников Станіслав Володимирович - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології Університету імені Альфреда Нобеля (Дніпро, Україна)
- Сопілко Ірина Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Заслужений юрист України, декан юридичного факультету Національного Авіаційного Університету (Київ, Україна)
- Титко Анна Василівна — кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- Трушкіна Наталія Валеріївна - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва, Інститут економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)
- Турчинова Ганна Володимирівна — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
- Хохліна Олена Петрівна — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
- Якимчук Аліна Юріївна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Яковицька Лада Савелівна — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Якушева Оксана Вікторівна кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та підприємництва Черкаського державного технологічного університету (Черкаси, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

© автори статей, 2024

© громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління», 2024

© Видавнича група «Наукові перспективи», 2024

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Управління та адміністрування»

Адамовський О.М., Куласц Я.М. <i>УДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЙ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ ТУРИЗМОМ</i>	13
Базенко Г.А. <i>АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА</i>	23
Васькович І.М. <i>УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ</i>	33
Дзєга В.Д., Хромцов Д.О. <i>ПАРЛАМЕНТАР В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І СТІЙКІСТЬ</i>	49
Зубчик О.А., Гладких В.В. <i>СУЧАСНІ МОДЕЛІ ВЛАДИ, ЛІДЕРСТВА, ВПЛИВУ, ЗАЛЕЖНОСТІ, ПОЛІТИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ СУСПІЛЬНО-РЕЛІГІЙНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ ТА США</i>	62
Гльїна А.О. <i>РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЯК ШЛЯХ ДО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ</i>	75
Марголич Р.І. <i>ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ: PRO ET CONTRA</i>	90
Менська О.А. <i>ІНСТИТУТИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВА У СФЕРІ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ Й ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ТА КООРДИНАЦІЇ</i>	101
Процюк Н.Ю. <i>КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ТРАКТУВАННЯ СУТНОСТІ SMART-ІНФРАСТРУКТУРИ МІСТ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	116
Споришев К.О. <i>ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ СИЛ БЕЗПЕКИ У ПАРАДИГМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ</i>	128
Якимець М.М. <i>СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС</i>	137
Якубовський Я.С. <i>ОЦІНКА СТАЛОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРАЛЬНИХ ІНДЕКСІВ</i>	151

- Slavkova O.P., Liu Jiren** 163
DOMESTIC AND FOREIGN MODELS OF CORPORATE CULTURE OF THE ENTERPRISE AND METHODS OF THEIR EVALUATION
- Александренко Г.Д.** 170
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗБУДОВИ ЦИФРОВОЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я (DIGITAL HEALTH)
- Дорошенко Г.О., Бабич С.М., Максимова М.В., Сукрушева Г.О., Тешева Л.В.** 187
ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ОСВІТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА ОСНОВІ ESG-МЕНЕДЖМЕНТУ
- Зубчик О.А., Камаран Камал Карім, Романенко І.Г., Руденко Д.П.** 197
ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА В ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ЗМІН, ВИКЛИКІВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ У КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ
- Кондратенко Н.О., Пруненко Д.О., Коваленко Л.Б., Халіл-заде Орхан Халіл огли** 214
МЕТОДИ І МОДЕЛІ ОЦІНКИ РІВНЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ
- Ніконенко У.М., Мандзіновська Х.О., Грицишин Ю.В., Пшоно С.В., Милик А.М.** 226
ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА ОЦІНКА ЗАГРОЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ У ВОЄННИЙ ЧАС
- Охрущак А.В.** 237
СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ: СТРУКТУРА ТА РОЛЬ У СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВ
- Радиш Я.Ф.** 249
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
- Романенко І.Г.** 260
ЕВОЛЮЦІЯ МОДЕЛІ ВЛАДИ Й ЛІДЕРСТВА ФРЕНЧА-РЕЙВЕНА
- Ширяєва Н.Ю.** 273
МЕНЕДЖМЕНТ БУДІВНИЦТВА У СФЕРІ ПРОЄКТІВ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

СЕРІЯ «Право»

- Гаран О.В.** 285
ОГЛЯД НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ СУДНОПЛАВСТВА ВНУТРІШНІМИ ВОДНИМИ ШЛЯХАМИ В КОНТЕКСТІ СТАНДАРТІВ ЄС
- Гаран О.В.** 298
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРИНЦИПІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА
- Горбань О.М.** 309
ОСОБЛИВОСТІ КРИТЕРІЇВ ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

- Демешко Ю.О., Подоляка А.М., Гора А.В., Гребінчук О.М.** 318
ПСИХОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПРАВОВИЙ АСПЕКТ У ВИНИКНЕННІ ТА ВИРІШЕННІ КОНФЛІКТІВ В УПРАВЛІНСЬКІЙ СФЕРІ
- Добрянська Н.В.** 328
ПРОЦЕСУАЛЬНО-ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ВИХОДУ СУДУ ЗА МЕЖІ ПОЗОВНИХ ВИМОГ У АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ
- Жданкевич М.О.** 337
ВОЄННИЙ СТАН ЯК ПІДСТАВА ОБМЕЖЕННЯ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ: КРИТЕРІЇ ПРАВОМІРНОСТІ
- Кирильчук І.А.** 347
ПРАВОВІ УМОВИ ТА ПІДСТАВИ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ З ОДНИМ ІЗ РОДИЧІВ: ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ
- Колісніченко Р.М., Цумарєв М.І., Федоров О.В., Лебедєв О.П.** 357
НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЇ НЕДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ У ПЕРШЕ ДЕСЯТИЛІТТЯ ПОСТРАДЯНСЬКОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ
- Кулик М.Й., Терещенко Ю.В., Симчук А.С.** 378
ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ОСВІДУВАННЯ ОСОБИ В КОНТЕКСТІ ЗМІН ДО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА
- Маньгора В.В., Маньгора Т.В., Новіцька Ю.В.** 388
ДОТРИМАННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА ЩОДО ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ
- Постолов Т.О., Дараган В.В.** 403
ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ КІБЕРПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВИЯВЛЕННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У МЕЖАХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ
- Шведова Г.Л.** 414
ОСОБА, ЯКА ВЧИНЯЄ КОРУПЦІЙНІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ
- Шевченко Н.С.** 422
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА ЩОДО ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

СЕРІЯ «Економіка»

- Балан В.Г.** 431
МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ТА НЕЧІТКОГО ОЦІНЮВАННЯ МІСЦІ ПІДПРИЄМСТВА
- Бордаєв В.В., Проскурніна Н.В.** 443
ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКСПОРТНООРІЄНТОВАНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Гвоздей Н.І., Апецьова О.В. <i>ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФАНДРАЙЗИНГУ В УКРАЇНІ</i>	457
Гончар М.Ф., Грибик І.І., Червінець Д.Р. <i>УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ ЗМІН РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА</i>	467
Кобеля-Звір М.Я. <i>ГРАНТОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ В МЕЖАХ «ДУНАЙСЬКОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ 2021-2027»</i>	475
Корнієнко Т.О. <i>РОЛЬ ФАНДРЕЙЗИНГУ У ВПРОВАДЖЕННІ ТЕХНОЛОГІЙ МАРКЕТИНГУ</i>	491
Мельник С.І., Васильєва С.М. <i>ХАРАКТЕРИСТИКА АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА</i>	500
Миськів Г.В., Іваницький Р.Я. <i>ЗЕЛЕНИЙ ВОДЕНЬ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ВОДНЕВОЇ ЕКОНОМІКИ</i>	508
Павлова Г.Є., Атамас О.П. <i>ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ НАСЛІДКІВ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ</i>	520
Прокопчук І.І. <i>ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ ІМІДЖ ДЕРЖАВИ</i>	530
Сибірцев В.В., Подплетній В.В. <i>ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	542
Слободянюк О.В., Примаченко І.Ф. <i>СИСТЕМА МОТИВАЦІЇ В ПРОЕКТНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ</i>	549

СЕРІЯ «Педагогіка»

Dudina O.V., Haborets O.A., Lunhol O.M. <i>DIGITALIZATION AND PROFESSIONAL TRAINING IN UKRAINIAN UNIVERSITIES: A CASE STUDY IN THE HEALTH SECTOR</i>	560
Khytruk V.I., Honcharuk V.V., Dekarchuk S.O., Davyskyba V.V. <i>INNOVATIVE TECHNOLOGIES AND TEACHING METHODS IN HIGHER EDUCATION: PROBLEMS AND PERSPECTIVES</i>	573
Ostrowska M.Ya. <i>SECRETS OF MODERN LESSON EFFECTIVENESS – USE OF INNOVATIVE TEACHING TECHNOLOGIES</i>	586
Tsyhanok O.O., Sanivskyi O.M., Andryushyna M.V. <i>STEM EDUCATION IN LITERATURE CLASSES: IMPLEMENTATION FEATURES</i>	594

Брюханова Т.С. <i>ВПЛИВ КОМП'ЮТЕРА ТА МОБІЛЬНОГО ТЕЛЕФОНА НА ФІЗИЧНЕ ТА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я</i>	607
Воронцов О.В. <i>ЗАГРОЗИ ФОРМУВАННЮ ПРОСОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ: ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ</i>	616
Гончар Л.В. <i>ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ КЛАСНИХ КЕРІВНИКІВ З ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ БУЛІНГУ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ</i>	627
Гончарук Л.М. <i>РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ</i>	635
Горчинський С.В., Коробейник К.В. <i>ТЕХНОЛОГІЇ СТВОРЕННЯ ОСВІТНІХ ВЕБРЕСУРСІВ</i>	646
Гришко С.В., Левада О.М., Прохорова Л.А., Непша О.В., Зав'ялова Т.В. <i>МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ ЗІ ШКІЛЬНОГО КУРСУ ГЕОГРАФІЇ</i>	658
Зозуляк-Случик Р.В., Русин Г.А. <i>ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ</i>	675
Зубрицький І.Я., Смеречак Л.І. <i>ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДИ</i>	684
Ільченко С.І., Мишина Н.В., Фіалковська А.О. <i>ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ПРОПЕДЕВТИКА ПЕДІАТРІЇ» ТА МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ</i>	692
Капіган Л.І., Товтин Я.І. <i>ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ У РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ТА МЕТОДІВ ЙОГО ПІДТРИМКИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ</i>	705
Кірдан О.П., Маціпула О.Ю. <i>ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСТІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ-ЕКОНОМІСТІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМАЛЬНОЇ ТА НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК АКТУАЛЬНА НАУКОВА ПРОБЛЕМА</i>	714
Костенко Д.В., Запорожченко О.В., Квак О.В., Поплавська Є.В., Пастернацький А.В. <i>АНАЛІЗ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ</i>	723
Кривонос О.М., Кривонос М.П., Ковальчук М.В. <i>ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ</i>	735
Левків Г.Я., Смолінська О.Є. <i>ОСВІТНІЙ МЕНЕДЖМЕНТ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ВИКЛИКИ І СИГНАЛИ НЕУЗГОДЖЕНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ</i>	749
Лелека В.М. <i>ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПОРТУ В США</i>	758

Матрос О.О. <i>РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ</i>	765
Набока О.М., Орлов В.В. <i>ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ</i>	776
Пугач С.С., Візнюк І.М., Пайкуш М.А., Долинний С.С. <i>ДІЯЛЬНІСТЬ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ПРАВОВІ ТА ЕТИКО-ДЕОНТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ</i>	786
Сапожников С.В. <i>ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ</i>	794
Сарматова О.С. <i>ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ СУСПІЛЬНОЗНАВЧИХ ПРЕДМЕТІВ НУШ</i>	807
Шакун Н.А., Кравчук М.І. <i>ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В ОСВІТІ</i>	816
Шапран О.І., Гладкий М.В. <i>УПЛИВ МЕНТАЛЬНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА Й ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВИЩОЇ ШКОЛИ НА ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ</i>	831

СЕРІЯ «Психологія»

Атаханов Б.К. <i>СПЕЦИФІЧНІ КОМПЛЕКСИ, ЩО ДЕТЕРМІНУЮТЬ КРИЗОВІ СТАНИ МОЛОДИ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ</i>	845
Гальченко В.М. <i>ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ</i>	854
Камінська А.О. <i>МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АКАДЕМІЧНОЇ ПРОКРАСТИНАЦІЇ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ</i>	862
Чепелєва Н.І. <i>КЛЮЧОВІ ПСИХОЛОГІЧНІ НАПРЯМКИ ЗНИЖЕННЯ РОЗРИВУ МІЖ УЯВЛЕННЯМИ, ПІСЛЯ НАРОДЖЕННЯ ДИТИНИ У МОЛОДИХ МАТЕРІВ</i>	873

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Вийшов № 1(29) 2024 журналу категорії Б «Наукові інновації та передові технології».

Порушені на сторінках видання питання викликають чимало наукових дискусій щодо: еволюції моделі влади та лідерства Френча-Рейвена та застосування її у новому публічному менеджменті; аналізу різних аспектів використання інтерактивного навчання та технології віртуальної реальності в ЗВО; окреслення правових підстав та умов визначення місця проживання дитини з одним із її родичів на підставі аналізу теорії та судової практики вирішення спорів; визначення загальних засад кримінально-правової політики щодо охорони довкілля та ін.

Дякуємо нашим захисникам за можливість жити, працювати, виконувати професійні обов'язки!

Сподіваємося на подальшу активну співпрацю у Новому 2024 році!

Переконані, що наші майбутні напрацювання стануть важливим науковим підґрунтям для перемоги і розбудови України.

Все буде Україна!

З повагою,

директор Видавничої групи «Наукові перспективи»,

кандидат наук з державного управління, доцент,

Лауреат премії Президента України для молодих вчених,

Лауреат премії Верховної Ради України молодим ученим **Ірина Жукова**

УДК 341.3

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1\(29\)-388-402](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1(29)-388-402)

Маньгора Володимир Васильович кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри права, Вінницький Національний аграрний університет, вул. Пирогова, 3, м. Вінниця, 21037, тел.: (097) 229-07-90, <https://orcid.org/0000-0003-3812-3797>

Маньгора Таміла Василівна кандидат юридичних наук, доцент кафедри права, Вінницький Національний аграрний університет, вул. Пирогова, 3, м. Вінниця, 21037, тел.: (097) 439-82-32, <https://orcid.org/0000-0002-7010-8768>.

Новіцька Юлія Вікторівна здобувач ступеня магістра, Вінницький національний аграрний університет, вул. Пирогова, 3, м. Вінниця, 21037, тел.: (097) 481-43-15

ДОТРИМАННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА ЩОДО ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ

Анотація. У статті досліджено зміст основних міжнародних стандартів щодо захисту та дотримання прав військовополонених, проаналізовано стандарти щодо захисту та права військовополонених, які визначені в міжнародних конвенціях та нормативно-правових актах, зокрема, ст. 3 Загальної Декларації прав людини від 10 грудня 1948 р., Конвенції ООН проти тортур від 10 грудня 1984 р., Резолюції ООН щодо захисту прав людини в умовах протидії тероризму від 24 вересня 2014 р., Третій Женевській конвенції від 12 серпня 1949 р. та Першому додатковому протоколі від 8 червня 1977 р. щодо поводження з військовополоненими, Статуті Міжнародного Комітету Червоного Хреста від 8 листопада 1986 р, та інших нормативно-правових актах.

Досліджено зміст зобов'язань суб'єктів міжнародних відносин щодо реалізації норм і принципів міжнародного гуманітарного права. Зокрема визначено, що вимоги утримання військовополонених включають: вимоги до харчування, дотримання норм гігієни, надання їм права отримувати освіту, а також вимоги щодо недопущення жорстокого відношення, приниження гідності тощо. Основними принципами є принципи гуманності, відсутності дискримінації та взаємності.

В статті здійснено аналіз результатів заходів, реалізованих Україною та російською федерацією, до і після початку повномасштабної агресії, з акцентом на важливість дослідження оновленого Коментаря 2020 року Конституції України від 28.06.1996 року до Третьої Женевської конвенції.

Проаналізовано основні принципи міжнародного гуманітарного права щодо поводження з військовополоненими, підкреслюючи важливість повного виконання цих принципів для ефективного дотримання норм і стандартів під час конфлікту. Зазначено, що станом на кінець 2023 року Україна як правова держава продемонструвала готовність і здатність виконувати свої зобов'язання за Третьою Женевською конвенцією, активно впроваджуючи імплементаційні заходи та вживаючи національного законодавства для захисту військовополонених. В той же час, російська федерація не проявила намірів чи ініціатив щодо подібних заходів, ставлячи під сумнів її прихильність міжнародним стандартам. Наголошено на значенні цих дій та їх впливі на міжнародну безпеку та правопорядок.

Ключові слова: військовополонені, міжнародне гуманітарне право, міжнародні стандарти, права військовополонених, захист та дотримання прав.

Manhora Volodymyr Vasyliovych Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Law, Vinnytsia National Agrarian University (Vinnytsia), 3 Pirogova St., Vinnytsia, 21037, tel.: (097) 229-07-90, <https://orcid.org/0000-0003-3812-3797>.

Manhora Tfmila Vasylivna Candidate of Law Sciences, Associate Professor of the Department of Law, Vinnytsia National Agrarian University (Vinnytsia), 3 Pirogova St., Vinnytsia, 21037, tel.: (097) 439-82-32, <https://orcid.org/0000-0002-7010-8768>.

Novitska Yuliia Viktorivna master's degree holder, Vinnytsia National Agrarian University (Vinnytsia), 3 Pirogova St., Vinnytsia, 21037, tel.: (097) 343-19-51

OBSERVANCE OF THE NORMS OF INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW REGARDING PRISONERS OF WAR

Abstract. The article examines the content of the main international standards for the protection and observance of the rights of prisoners of war, analyzes the standards for the protection and rights of prisoners of war as defined in international conventions and regulations, in particular, Article 3 of the Universal Declaration of Human Rights of December 10, 1948, the UN Convention against Torture of December 10, 1984, the UN Resolution on the Protection of Human Rights while Countering Terrorism of September 24, 2014, the Third Geneva Convention of August 12, 1949 and the First Additional Protocol of June 8, 1977 relative to the Treatment of Prisoners of War, the Charter of the International Committee of the Red Cross of November 8, 1986, and other legal acts.

The author examines the content of obligations of subjects of international relations to implement the norms and principles of international humanitarian law.

In particular, it is determined that the requirements for the detention of prisoners of war include: requirements for nutrition, hygiene, and the right to education, as well as requirements to prevent cruel treatment, humiliation, etc. The basic principles are the principles of humanity, non-discrimination and reciprocity.

The article analyzes the results of measures taken by Ukraine and the Russian Federation before and after the outbreak of full-scale aggression, with an emphasis on the importance of studying the updated 2020 Commentary to the Third Geneva Convention of the Constitution of Ukraine of 28.06.1996. The author analyzes the basic principles of international humanitarian law regarding the treatment of prisoners of war, emphasizing the importance of full implementation of these principles for effective compliance with norms and standards during conflict. It is noted that as of the end of 2023, Ukraine, as a state governed by the rule of law, has demonstrated its willingness and ability to fulfill its obligations under the Third Geneva Convention by actively implementing implementation measures and adopting national legislation to protect prisoners of war. At the same time, the Russian Federation has not shown any intentions or initiatives to take such measures, calling into question its commitment to international standards. The significance of these actions and their impact on international security and law and order is emphasized.

Keywords: prisoners of war, international humanitarian law, international standards, rights of prisoners of war, protection and observance of rights.

Постановка проблеми: Проблема захисту та дотримання прав військовополонених є однією з найважливіших у контексті воєнних конфліктів та воєн. Відповідно до міжнародного гуманітарного права, існують визначені міжнародно-правовими актами норми та принципи, що мають на меті забезпечення гуманного поводження з тими, хто був позбавлений свободи в результаті збройних конфліктів. Проте, починаючи з лютого 2022 року, на території України, окупованій російськими військами під час повномасштабного вторгнення, повідомлялося про численні випадки незаконного затримання та жорстокого поводження з військовополоненими. Безпрецедентні випадки катувань та знущань російських військових щодо українських полонених актуалізують питання застосування відповідних норм. Це піднімає питання не тільки про правові механізми захисту та притягнення до відповідальності, але й про ефективність існуючих міжнародних інституцій та процедур у відповіді на грубі порушення правил ведення війни. Також це висвітлює потребу у більш активній участі державних органів та правозахисних організацій у моніторингу, дослідженні та застосуванні міжнародного гуманітарного права для забезпечення гуманного поводження з полоненими та відновлення справедливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблеми дотримання прав військовополонених присвячено багато робіт, проте всі вони

носять суто теоретичний характер, адже з часів Другої Світової війни, таких масштабних конфліктів не було. Зважаючи на реалії війни в Україні, проаналізовано праці та наукові доробки сучасних авторів, зокрема, А.О. Вакуленко, П.С. Гарасимова, Т.К. Дацюк, М.О. Кравцової, В.В. Маньгори, Т.В. Маньгори, І.В. Озерної, О.В. Таран, Н.М. Фешик,

Метою статті – є аналіз впливу міжнародного гуманітарного права та його ключових документів, таких як Женевські конвенції та їх Додаткові протоколи на стан дотримання прав військовополонених у контексті війни в Україні. Окрім цього прагнемо дослідити практичне втілення цих стандартів обома сторонами конфлікту, зокрема оцінюючи заходи, прийняті Україною для захисту прав військовополонених, а також дії та політику російської федерації у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Основні принципи міжнародного права держави та положення статуту ООН передбачають вирішення міжнародних спорів мирними засобами. Однак далеко не завжди вдається вирішити суперечки саме мирними засобами. Збройні конфлікти, тобто вирішення спірних питань через застосування військової сили як усередині держав, так і між державами, на жаль, зустрічаються досить часто. Можливість правомірного застосування збройних сил допускається міжнародним сучасним правом. Неминучим супутником будь-якого збройного конфлікту є його учасники, які у разі визнання переможеними можуть набути статусу військовополоненого. Крім того, такі події, як збройний конфлікт, зумовлюють появу поранених безпосередніх учасників конфліктів або серед мирного населення – місцевих жителів. Правове забезпечення поведінки з цими категоріями громадян, що базується на гуманному, людинолюбному відношенні, проте практика правозастосування демонструє низку невирішених проблем у сфері міжнародного гуманітарного права.

Як показує практика, міжнародні гуманітарні організації – Міжнародний рух Червоного Хреста та Червоного Півмісяця, не завжди і не повною мірою може здійснювати контроль за дотриманням та захистом життя та гідності жертв війни, надання їм необхідної допомоги, або переслідування та сприяння покаранню відповідальних осіб за порушення встановлених правил.

Правові норми Конвенцій «Про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях», «Про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі», «Про поведінку з військовополоненими», «Про захист цивільного населення під час війни» досить повно регулюють поставлені питання, але їхнє виконання залежить від самих держав – учасниць конфлікту або держави, яка веде такий конфлікт у своїй державі[1, с. 523].

Аналіз проблем дотримання норм МГП щодо військовополонених показав, що існуючі норми міжнародного гуманітарного права щодо військовополонених часто не виконуються з різних причин, у тому числі

політичних, серед яких можна назвати відсутність політичної волі чи бажання досягти домовленостей між сторонами. Ми згодні з твердженням М.О. Кравцової та Т.К. Дацюк, що «якщо б воюючі сторони точно дотримувалися положень конвенцій, покликаних пом'якшити наслідки збройних конфліктів і полегшити долю тих, що не беруть участь у них або вийшли з участі, а також активно співпрацювали або хоча б йшли на поступки стосовно МКЧХ та інших гуманітарних організацій, які здійснюють спостереження та місію допомоги нужденним, то можна було б мінімізувати масштаби несприятливих наслідків війни та поступово позбавити відкриті збройні протистояння будь якого сенсу» [2, с. 399].

Міжнародні стандарти прав людини є фундаментальною основою для забезпечення гідного і справедливого ставлення до осіб у всьому світі. Ці стандарти, встановлені через міжнародні договори, конвенції та інші правові інструменти, створюють правові обов'язки для країн-учасників, зобов'язуючи їх поважати, захищати та виконувати основні права та свободи громадян.

Основні міжнародні стандарти, які регулюють захист та дотримання прав військовополонених складаються з таких міжнародних актів:

1. Загальна декларація прав людини, стаття 3 якої визначає основне право кожної людини на життя, свободу та особисту безпеку [3].

2. Конвенція ООН проти тортур забороняє використання тортур та інших форм жорстокого, нелюдського чи принизливого поведження або покарання, включно з таким поведженням з військовополоненими [4].

3. Резолюція ООН щодо захисту прав людини в умовах протидії тероризму наголошує на необхідності захисту прав людини навіть під час боротьби з тероризмом, включаючи права тих, хто затриманий у зв'язку з терористичними діями [5].

4. Женевські конвенції. Чотири конвенції, прийняті в 1949 році, є основоположними документами у міжнародному гуманітарному праві [6].

5. Додаткові протоколи до Женевських конвенцій: Протоколи I та II, прийняті в 1977 році, розширюють захист, наданий Женевськими конвенціями, на осіб, які беруть участь у міжнародних армійських конфліктах та не міжнародних збройних конфліктах [7; 8].

6. Статут Міжнародного Комітету Червоного Хреста визначає його мандат і принципи діяльності. МКЧХ відіграє ключову роль у міжнародному гуманітарному праві, забезпечуючи допомогу та захист жертвам збройних конфліктів [9].

Міжнародне гуманітарне право як галузь права має свої особливості, які, зокрема, полягають у тому, що про зобов'язання за МГП здебільшого згадують лише з початком збройного конфлікту. І це очевидно, оскільки основною метою МГП є захист осіб та об'єктів навіть після початку конфлікту. Більш того, залежно від типу конфлікту зміст і обсяг відповідних норм МГП неоднакові, а небажання (невміння) сторін конфлікту визнати наявність самого факту конфлікту створює значні проблеми правоохоронних органів.

Одним із зобов'язань сторін міжнародного збройного конфлікту є захист тих осіб, які після потрапляння під владу противника набувають статусу військовополонених. В рамках МГП зазначені зобов'язання є одними з найбільш чітких і деталізованих. Їх основою є гуманне ставлення та повага до гідності незалежно від раси, віросповідання, національності, статі тощо.

Після закінчення Другої світової війни більшість конфліктів мали неміжнародний (внутрішній) характер, і найбільш серйозні порушення прав людини відбувалися саме під час таких конфліктів. Міжнародне правосуддя також було зосереджено на переслідуванні осіб, які вчинили злочини під час внутрішніх конфліктів. Це спричинило труднощі із правозастосуванням, оскільки сфера застосування МГП під час неміжнародного збройного конфлікту не така сама, як у випадку міжнародного збройного конфлікту (наприклад, це стосується правового статусу учасників бойових дій і, відповідно, військовополонених).

Наразі очевидно, що збройний конфлікт між росією та Україною є міжнародним [10]. У сфері правоохоронної діяльності це означає повне застосування Третьої Женевської конвенції 1949 року [11] та Першого додаткового протоколу 1977 року [7], а також звичаєвих норм МГП. Обидві сторони конфлікту ратифікували зазначені договори, однак, як це завжди буває в реальному світі, проблема полягає в масштабах імплементації ратифікованих норм та бажанні дотримуватись взятих зобов'язань.

Третю Женевську конвенцію 1949 року можна без перебільшення визнати найбільш об'ємною, всеосяжною, чіткою та однозначною для розуміння серед інших актів Женевського права. Дотримання цих правил, за умови їх належного виконання та добросовісного виконання, забезпечує надійний захист військовополонених.

Третя Женевська конвенція 1949 року захищає військовополонених від жорстокого поводження, забороняючи будь-які незаконні дії чи бездіяльність, які призводять до смерті військовополоненого або створюють серйозну загрозу його здоров'ю, і надає військовополоненим право на повагу до їх особистості та честі (статті 13, 14).

Конвенція також забороняє та зобов'язує:

- застосовувати фізичні або психічні тортури до військовополонених (ст. 17);
- будь-які колективні покарання за індивідуальні проступки, будь-які тілесні покарання, ув'язнення в приміщеннях, позбавлених денного світла, і взагалі будь-які види тортур або жорстокого поводження (ст. 87);
- дисциплінарні стягнення ні в якому разі не повинні бути нелюдськими, жорстокими або небезпечними для здоров'я засуджених (ст. 89) [7].

Крім того, Конвенція покладає на держави-учасники збройного конфлікту низку зобов'язань, основними з яких є:

- створювати інформаційні бюро (стаття 122);

- надати військовополоненим можливість повідомити про взяття в полон і місце ув'язнення не пізніше ніж через тиждень з моменту прибуття військовополоненого в табір як сім'ї, так і Національному бюро інформації про військовополонених іншої держави, яка бере участь у конфлікті (ст. 70);
- забезпечити військовополоненому можливість подальшого спілкування з родиною (ст. 71-72);
- забезпечити якнайшвидшу евакуацію та подальше утримання військовополонених у місцях, розташованих досить далеко від зони бойових дій для забезпечення безпеки полонених (ст. 19);
- забезпечувати військовополонених питною водою і продуктами харчування в достатній кількості, надавати їм необхідний одяг і медичну допомогу (статті 20, 26, 27, 29-31);
- не поміщати військовополонених у тюремні будівлі (ст. 22) і ні в якому разі не переводити їх для відбування дисциплінарного стягнення у виправні установи (ст. 97) [7].

Протягом останніх сімдесяти років Третя Женевська конвенція 1949 року забезпечувала гуманне поводження з військовополоненими та з повагою до їхньої гідності під час перебування в руках ворожих сил, врятувавши незліченну кількість життів, і стала практичним і безцінним ресурсом для забезпечення гуманного поводження з військовополоненими. Досвід цих років показує, що дотримання прав ув'язнених відбувається через специфічне тлумачення положень Конвенції.

Захист, який забезпечує Третя Женевська конвенція 1949 року сторонами конфлікту, безпосередньо впливає на фізичне та психічне здоров'я затриманих, їх стійкість та здатність відновлюватися після полону.

У 2020 році МКЧХ опублікував оновлений коментар до Третьої Женевської конвенції 1949 року. Коментар створено за результатами аналізу практики застосування МГП за останні десятиліття. Коментар містить нове тлумачення Третьої Женевської конвенції 1949 року і, що дуже важливо, розглядає правові та технологічні розробки, які відбулися з моменту публікації першого коментаря шістдесят років тому [12].

МКЧХ виділяє найважливіші засоби захисту, які МГП надає військовополоненим, зокрема: гуманне поводження, повагу до їх особи та честі, рівність і недискримінацію за будь якою ознакою, медичну допомогу, зв'язок із зовнішнім світом, право на відвідування МКЧХ, право на справедливий суд, звільнення та репатріацію.

У сучасних умовах спостерігається сприяння прийняттю рішень або перешкоджання їм з боку так званих «заступницьких» сторін, які не є стороною або учасником збройного конфлікту, але через різні причини в тій чи іншій мірі можуть бути стороною, зацікавленою у певному результаті конфлікту. Російсько-український збройний конфлікт розпочався у 2014 році, коли росія анексувала Крим і вторглася на східну частину України, є яскравим

прикладом такого «заступництва». Проте саме після повномасштабного вторгнення російських військ 24 лютого 2022 року Україна зіткнулася з новими правовими викликами, зокрема у сфері МГП: агресор більше не заперечує бойові дії на території України, а кількість ув'язнених військовополонених з обох сторін конфлікту обчислюється тисячами.

Наразі Україна, як сторона міжнародного збройного конфлікту, поводитися з полоненими відповідно до вимог Третьої Женевської конвенції 1949 року. Існують особливості офіційного (конституційного) визнання України стороною міжнародного збройного конфлікту та встановлення (запровадження) відповідного правового режиму. У Женевських конвенціях 1949 року в якості підстави їх застосування згадується факт оголошення «стану війни». Відповідно до статті 106 Конституції України Президент вносить до Верховної Ради подання про оголошення воєнного стану в разі збройної агресії проти України. Також цією статтею передбачено, що Президент приймає рішення про введення воєнного стану, якщо існує загроза нападу [13].

До лютого 2022 року імплементаційним актом МГП в Україні був Посібник Міноборони з МГП 2017 року [14]. Цей Посібник дублював загальні норми щодо статусу військовополонених і не встановлював детальних процедур поводження з ними, розміщення, інформування, доступу тощо. З початком повномасштабної агресії були зроблені термінові зусилля щодо імплементації МГП у національне законодавство. 11 березня (через два тижні після початку вторгнення) КМУ створив Координаційний штаб з питань поводження з військовополоненими з метою координації діяльності державних органів [15].

Також у березні 2022 року Міноборони та Мін'юст видали наказ «Про тимчасові заходи щодо розміщення та тримання військовополонених», яким регламентовано порядок обліку та розміщення військовополонених [16]. Український національний центр розбудови миру є державним підприємством, яке, згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 березня 2022 року № 228, виконує важливі функції Національного інформаційного бюро [17].

5 квітня Кабінет Міністрів України затвердив «Порядок тримання військовополонених», де детально визначив умови поводження з ними, порядок і місця їх розміщення тощо. Цим актом Уряд доручив Міністерству юстиції визначити та перепрофілювати виправні установи під табори для військовополонених, створити дільниці для військовополонених у місцевих установах виконання покарань і слідчих ізоляторах, організувати розміщення, тримання, охорону та медичне обслуговування військовополонених у таборах і дільницях [18].

Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2022 року №721 визначає важливі заходи та обов'язки, покладені на Міністерство оборони

України та інші відомства, в контексті забезпечення організації збору, охорони та супроводження військовополонених. Зокрема, згідно з нею Міністерство оборони України відповідає за збір та охорону військовополонених з моменту їх потрапляння у полон до передачі їх до спеціалізованих таборів або дільниць для тримання. Міністерство оборони спільно з Міністерством інфраструктури та Міністерством юстиції зобов'язані організувати транспортування військовополонених з місць їх затримання до таборів або дільниць для тримання. Зазначені міністерства відповідають за забезпечення фінансування видатків, пов'язаних із здійсненням заходів щодо поводження з військовополоненими. Фінансування має здійснюватися в рамках бюджетних призначень, затверджених законом про Державний бюджет України на відповідний рік, а також з інших джерел, які не заборонені законодавством [19].

Ситуація в росії щодо військовополонених характеризується наступним чином. В росії виданий «Посібник з міжнародного гуманітарного права для Збройних Сил Російської Федерації», який був прийнятий Міністерством оборони росії в 2001 році і в дечому схожий з положеннями Посібника МГП Міністерства оборони України 2007 року. «Положення цього Посібника повинні використовуватися відповідно до ситуації, рішуче прагнучи до безумовного виконання бойових завдань з дотриманням норм міжнародного гуманітарного права. Норми міжнародного гуманітарного права узагальнено в цьому Посібнику. Якщо необхідно ознайомитися зі змістом норм у повному обсязі, скористайтеся текстом вищевказаних договорів» [20]. Отже, зрозуміло, що подальше впровадження норм і принципів МГП (принаймні у збройних силах) не є пріоритетом росії. Російські правозахисники оприлюднили звернення до керівництва росії «Створення Національного інформаційного бюро у справах військовополонених та інші кроки щодо виконання міжнародних зобов'язань Росії» [21]. Згідно з їхньою заявою, офіційної інформації про виконання росією переважної більшості зобов'язань за Третьою Женевською конвенцією 1949 року немає. Це свідчить про те, що російська сторона конфлікту не має наміру вдаватися до виконання відповідних норм МГП. Така позиція характеризує дії росії щодо створення правового хаосу і підміни належного правопорядку тотальною пропагандою.

З початком збройного конфлікту практичне значення набуває визначення норм і принципів МГП, які мають бути застосовані до ситуації. У 2014 році через гібридний характер протистояння на сході України встановити тип конфлікту (міжнародний чи неміжнародний) було непростим завданням. І навіть у 2022 році був використаний безглуздий термін «спеціальна військова операція». Тим не менш, агресор намагався формалізувати конфлікт через призму Статуту ООН. Росія розпочала спецоперацію із захисту населення Донбасу відповідно до статті 51 Статуту ООН. Оскільки стаття 51 Статуту ООН визначає невід'ємне право на індивідуальну або колективну самооборону у разі збройного нападу, позицію росії можна розглядати як

участь у міжнародному збройному конфлікті з відповідними зобов'язаннями за МГП [22].

Зважаючи на вище зазначене, контроль за дотриманням норм МГП щодо військовополонених передбачає:

- проведення розслідування сторонами конфлікту з виявлення фактів порушень норм МГП (на підставі ст. 52, 53, 132, 149 Конвенцій I-IV);
- контрольну діяльність Міжнародної комісії з установлення фактів (на підставі ст. 90 Додаткового протоколу I та офіційно утворена у 1991 р.);
- контрольну діяльність держав-покровительок (відповідно до ст. 126 Конвенції III);
- контрольну діяльність МКЧХ (на підставі ст. 126 Конвенції III та ст. 143 Конвенції IV) [6].

У сучасних умовах здійснення контролю за дотриманням норм МГП більшою мірою залежить від конфліктуючих сторін. Наприклад, пославшись на принцип поваги державного суверенітету, а також не висловивши згоди або не визнавши компетенції контрольної діяльності, сторони можуть не допустити міжнародні комісії, держав-покровительок або МКЧХ для здійснення контролюючих функцій. Чим регулярно займається росія.

О.В. Таран та інші відзначають основні проблеми у дотриманні МГП, такі як:

- відсутність еволюції системи контролю в гуманізації військових конфліктів;
- відсутність у МГП власної юстиції та заходів впливу на держав-покровителів, тобто чинного механізму забезпечення дотримання норм;
- невиконання існуючих норм з політичних чи інших причин;
- репресалії як дії у відповідь, що виникають через порушення противником законів і звичаїв військових конфліктів;
- критерії класифікації збройних конфліктів та залежність застосування норм національного чи міжнародного права для його врегулювання;
- відсутність деталізованого підходу до конкретизації системи застосування МГП [23, с. 686].

Наслідки цих проблем призводять до регулярних порушень прав людини в умовах військового конфлікту, від жорстокого поводження та тортур до вбивства військовополонених, чий статус регулюється нормами МГП. Випадки жорстокого поводження як з військовополоненими, так і з мирними жителями, мають місце в україно-російській війні, зокрема встановлено епізоди розстрілу українських солдатів російськими військовими, військовополонені які повернулися в Україну, повідомляють про нелюдські умови утримання та катування. Так, за повідомленнями Офісу Генерального прокурора України, на початок липня 2023 р. існує близько 80 тисяч справ щодо скоєння російською армією воєнних злочинів в Україні [24, с. 211]. Всі ці факти є актуальним прикладом грубих порушень Женевських конвенцій, у тому числі недотримання МГП щодо військовополонених.

Незважаючи на те, що факти катувань підтверджені самими постраждалими військовослужбовцями, залучити до відповідальності винних є досить складним завданням. До проблемних питань, що обумовлюють неможливість притягнення до відповідальності винних, можна віднести:

- неможливість здійснення адміністративного контролю за дотриманням Женевських конвенцій через недопущення сторонніх міжнародних спостерігачів на територію росії;
- неможливість об'єктивного та незалежного розслідування, приховування фактів;
- необ'єктивність міжнародних правових організацій;
- спотворення інформації, регулярне наповнення інформаційного поля фейками, постановочними кадрами зі звинуваченням української сторони у «звірствах» – як спроба формування у світової спільноти негативного образу України.

Інформаційна пропаганда, небажання міжнародних організацій проводити чесні та незалежні розслідування призводять до того, що де-факто росія порушує Женевські конвенції, в тому числі і по відношенню до військовополонених. Сподіваємось, що створення Міжнародного центру з переслідування за злочин агресії проти України (ІСРА) в липні 2023 року відкриє новий розділ у відповіді на воєнні злочини, скоєні під час конфлікту в Україні [24, с. 211].

Висновки. Міжнародне гуманітарне право відіграє критичну роль у забезпеченні захисту та гуманного поводження з військовополоненими. Женевські конвенції та їх додаткові протоколи є фундаментом для захисту осіб, які не беруть участь або припинили брати участь у воєнних діях. Незважаючи на чітко визначені стандарти, реальність збройних конфліктів часто свідчить про порушення цих норм, що веде до жорстокого поводження та нелюдських умов утримання військовополонених. Сучасні війни вносять нові виміри та виклики у сферу міжнародного гуманітарного права, особливо щодо захисту військовополонених. Кібератаки, гібридні військові дії, тероризм та інші нові форми конфліктів створюють ситуації, де традиційні норми та методи захисту можуть бути недостатніми або не зовсім адекватними. У зв'язку з цим, важливо не лише зміцнювати існуючі норми міжнародного гуманітарного права, але й активно працювати над їх удосконаленням та адаптацією до сучасних умов.

Література:

1. Кримінальне право України: Особлива частина: Підручник /М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін.; За ред. проф. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 2-е вид., перероб. і доп. К.: Юрінком Інтер, 2005. 544 с.
2. Кравцова М.О., Дацюк Т.К. Міжнародні стандарти захисту та дотримання прав військовополонених. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. № 2. С. 398-402.

3. Загальна Декларація прав людини 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення 13.12.2023).
4. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження і покарання. 1984 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text (дата звернення 15.12.2023).
5. Резолюція ООН щодо захисту прав людини в умовах протидії тероризму. 2014 р. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/780316> (дата звернення: 13.12.2023).
6. Женевська конвенція про поведження з військовополоненими. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text (дата звернення: 11.12.2023).
7. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text (дата звернення: 11.12.2023).
8. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200#Text (дата звернення: 11.12.2023).
9. Статут Міжнародного Комітету Червоного Хреста від 1986 р. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/158167___158167 (дата звернення: 11.12.2023).
10. Гай-Нижник П. Російсько-українська війна – Війна за Життя (2014–2022 рр.): періодизація. *Українознавство*. 2022. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukr_2022_1_6 (дата звернення 15.12.2023).
11. Cordula Droege. GCIII Commentary: ten essential protections for prisoners of war 2020. URL: <https://blogs.icrc.org/law-and-policy/2020/07/23/gciii-commentary-prisoners-of-war/> (дата звернення 17.12.2023).
12. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1996, № 30, Ст. 14.
13. Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України: Наказ Міністерства Оборони України від 23.03.2017 р. № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text> (дата звернення 17.12.2023).
14. Координаційний штаб з питань поведження з військовополоненими: URL: <https://koordshtab.org/> (дата звернення 17.12.2023).
15. Про тимчасові заходи з розміщення та тримання військовополонених: Наказ Міністерства Оборони України від 10.03.2022 р. №85/1117/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0323-22#Text> (дата звернення 18.12.2023).
16. Про визначення державного підприємства, яке виконує функції Національного інформаційного бюро: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.03.2022 № 228-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2022-%D1%80#Text> (дата звернення 18.12.2023).
17. Про затвердження Порядку тримання військовополонених : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.2022 р. № 413. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 18.12.2023).
18. Про затвердження Порядку здійснення заходів щодо поведження з військовополоненими в особливий період: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2022 №721. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/721-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 19.12.2023).
19. Наставление по Международному гуманитарному праву для вооруженных сил Российской Федерации: Минбороны Российской Федерации, 8 авг. 2001 г. URL: <https://normativ.kontur.ru/document?moduleId=1&documentId=9424> (дата звернення 19.12.2023).
20. Создание Национального справочного бюро по делам военнопленных и другие шаги для выполнения международных обязательств России. Гражданский правозащитный проект «За права человека». Обращение правозащитников. URL: <https://www.zaprava.ru/sozdanie-nacionalnogo-spravochnogo-byuro-po-delam-voennoplennykh-i-drugie-shagi-dlya-vypolneniya-mezhdunarodnykh-obyazatelstv-rossii/> (дата звернення 19.12.2023).

21. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду від від 26.06.1945. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU45001U> (дата звернення 20.12.2023).
22. Таран О.В. Правовий статус військовополоненого. Відповідальність військовополоненого. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 11. С. 681–683.
23. Маньгора В.В., Маньгора Т.В. Імплементція норм міжнародного гуманітарного права в національне законодавство в умовах воєнного стану. *Інформація і право*. 2023. № 3 (46). С. 205–214.

References:

1. Bazhanov, M.I., Baulin, Yu. V., Borysov V. I. (2005) Kryminalne pravo Ukrainy: Osoblyva chastyna [Criminal law of Ukraine: Special part]. K.: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
2. Kravtsova, M.O., Datsiuk, T.K.(2023) Mizhnarodni standarty zakhystu ta dotrymanna prav viiskovopolonenykh.[International standards for the protection and observance of the rights of prisoners of war] Elektronne naukove vydannia «Analitychno-porivnialne pravoznavstvo» - Electronic scientific publication "Analytical and Comparative Jurisprudence". 2, 398-402 [in Ukrainian].
3. Zahalna Deklaratsiia prav liudyny (1948) [Universal Declaration of Human Rights, (n. d.) zakon.rada.gov.ua. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text [in Ukrainian].
4. Konventsiia OON proty katuvan ta inshykh zhorstokykh, neliudskykh abo takykh, shcho prynyzhuiut hidnist, vydiv povodzhennia i pokarannia. (1984) [UN Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment.] (n. d.) zakon. rada. gov. ua. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text [in Ukrainian].
5. Rezoliutsiia OON shchodo zakhystu prav liudyny v umovakh protydyi teroryzmu (2014) [UN Resolution on the Protection of Human Rights while Countering Terrorism] (n.d.) digitallibrary.un.org. Retrieved from <https://digitallibrary.un.org/record/780316> [in Ukrainian].
6. Zhenevska konventsiia pro povodzhennia z viiskovopolonenykh [Geneva Convention relative to the Treatment of Prisoners of War] (n. d.) zakon. rada. gov. ua. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text [in Ukrainian].
7. Dodatkovyi protokol do Zhenevskykh konventsii vid 12 serpnia 1949 roku, shcho stosuietsia zakhystu zhertv mizhnarodnykh zbroinykh konfliktiv (Protokol I), vid 8 chervnia 1977 roku. [Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), of 8 June 1977.] (n. d.) zakon. rada. gov. ua. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text [in Ukrainian].
8. Dodatkovyi protokol do Zhenevskykh konventsii vid 12 serpnia 1949 roku, shcho stosuietsia zakhystu zhertv zbroinykh konfliktiv nemizhnarodnoho kharakteru (Protokol II), vid 8 chervnia 1977 roku [Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of Non-International Armed Conflicts (Protocol II), of 8 June 1977] (n.d.) zakon.rada.gov.ua. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200#Text [in Ukrainian].
9. Statut Mizhnarodnoho Komitetu Chervonoho Khresta vid 1986 r. [Statute of the International Committee of the Red Cross of 1986.] (n. d.) zakon. rada. gov. ua. Retrieved from https://zakononline.com.ua/documents/show/158167___158167 [in Ukrainian].
10. Hai-Nyzhnyk, P.(2022) Rosiisko-ukrainska viina – Viina za Zhyttia (2014–2022 rr.): periodyzatsiia.[The Russian-Ukrainian War - The War for Life (2014-2022): Periodisation.] Ukrainoznavstvo - Ukrainian Studies. № 1 Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukr_2022_1_6 [in Ukrainian].
11. Cordula Droegge. GCIII Commentary: ten essential protections for prisoners of war 2020 Retrieved from <https://blogs.icrc.org/law-and-policy/2020/07/23/gciii-commentary-prisoners-of-war/> [in Ukrainian].

12. Konstytutsiia Ukraïny vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR. [Constitution of Ukraine of 28.06.1996 № 254к/96-ВР]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukraïny (VVR) - Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR), p. 141 [in Ukrainian].

13. Pro zatverdzhennia Instruksii pro poriadok vykonannia norm mizhnarodnoho humanitarnoho prava u Zbroïnykh Sylakh Ukraïny: Nakaz Minoborony Ukraïny vid 23.03.2017 r. № 164. [On Approval of the Instruction on the Procedure for the Implementation of International Humanitarian Law in the Armed Forces of Ukraine: Order of the Ministry of Defense of Ukraine of 23.03.2017. № 164.] (n. d.) zakon. rada. gov. ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text> [in Ukrainian].

14. Koordynatsiïnyï shtab z pytan povodzhennia z viïskovopolonenymy [Coordination Headquarters for the Treatment of Prisoners of War] Retrieved from <https://koordshtab.org/> [in Ukrainian].

15. Pro tymchasovi zakhody z rozmishchennia ta trymannia viïskovopolonenykh: Nakaz Minoborony Ukraïny vid 10.03.2022 r. № 85/1117/5.[On temporary measures for the placement and detention of prisoners of war: Order of the Ministry of Defense of Ukraine of 10.03.2022. № 85/1117/5.] (n. d.) zakon. rada. gov. ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0323-22#Text> [in Ukrainian].

16. Pro vyznachennia derzhavnoho pidpriemstva, yake vykonuie funktsii Natsionalnoho informatsiinoho biuro: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukraïny vid 17.03.2022 № 228-r. [On determining the state enterprise that performs the functions of the National Information Bureau: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 17.03.2022 № 228-p.] (n.d.) zakon.rada. gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2022-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

17. Pro zatverdzhennia Poriadku trymannia viïskovopolonenykh : Postanova Kabinetu Ministriv Ukraïny vid 05.04.2022 r. № 413. [On Approval of the Procedure for the Detention of Prisoners of War: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 05.04.2022. № 413.] (n. d.) zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

18. Pro zatverdzhennia Poriadku zdiïsnennia zakhodiv shchodo povodzhennia z viïskovopolonenymy v osoblyvyï period: Postanova Kabinetu Ministriv Ukraïny vid 17.06.2022 № 721. [On Approval of the Procedure for the Implementation of Measures for the Treatment of Prisoners of War in a Special Period: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 17.06.2022 № 721.] (n. d.) zakon. rada. gov. ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/721-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

19. Nastavlenye po Mezhdunarodnomu humanytarnomu pravu dlia vooruzhennykh syl Rossyïskoï Federatsyy: Mynborony Rossyïskoï Federatsyy, 8 avh. 2001 h. [Guidelines on International Humanitarian Law for the Armed Forces of the Russian Federation: Ministry of Defense of the Russian Federation, August 8, 2001.] Retrieved from <https://normativ.kontur.ru/document?moduleId=1&documentId=9424> [In Russian].

20. Sozdanye Natsyonalnoho spravochnoho biuro po delam voennoplennykh y druhye shahy dlia vypolneniia mezhdunarodnykh obiazatelstv Rossyy. Hrazhdanskyï pravozashchytnyï proekt «Za prava cheloveka». Obrashchenye pravozashchytnykov. [Establishment of the National Reference Bureau for Prisoners of War and other steps to fulfill Russia's international obligations. Civil Human Rights Project "For Human Rights". Appeal of human rights defenders.] Retrieved from <https://www.zaprava.ru/sozдание-natsionalnogo-spravochnogo-byuro-po-delam-voennoplennykh-i-drugie-shagi-dlya-vypolneniya-mezhdunarodnykh-obiazatelstv-rossii/> [In Russian].

21. Statut Orhanizatsii Obiednanykh Natsii i Statut Mizhnarodnoho Sudu. [The Charter of the United Nations and the Statute of the International Court of Justice] (n. d.) ips.ligazakon.net/ Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/MU45001U> [in Ukrainian].

22. Taran, O.V. (2022) Pravovyi status viiskovopolonenooho. Vidpovidalnist viiskovopolonenooho [Legal status of a prisoner of war. Responsibility of a prisoner of war]. Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal - Legal scientific electronic journal. 11, 681–683 [in Ukrainian].

23. Manhora, V.V., & Manhora, T.V. (2023) Implementatsiia norm mizhnarodnoho humanitarnoho prava v natsionalne zakonodavstvo v umovakh voiennoho stanu [Implementation of international humanitarian law into national legislation under martial law] Informatsiia i parvo - Information and law. 3 (46), 205–214 [in Ukrainian].